

Herec v antice

Počátky divadla

Hypotézy

- rituál
  - Dionýsos
  - kult předků
  - herectví jako extatická praktika
- dithyramb

Kómastai

- korintské vázy od ca. 630 př. Kr. (tyran Periandros)
- dionýské motivy - víno, opilost, tanec
- kostýmy s vycpanými břichy a hýžděmi, někdy zvýrazněn falus
- masky nejsou jisté

Marmor Parium

Kronika z Paru (3. nebo 2. stol. př. Kr.)

- Oxfordský zlomek č. 39: Súsarión z obce Ikarion - import komedie do Athén

- Oxfordský zlomek č. 43: Thespis importuje divadlo (patrně tragédii)

Vznik hereckých rodů

- herectví jako rodinný podnik
- 8 prvních hereckých rodů tragiků
- 12 prvních hereckých rodů komiků

Profesionalizace herectví

Do Athén a okolí

Platón. Ústava, 475d.

- 449 př. Kr.: založena herecká soutěž na Velkých Dionýsiích
- posl. čtvrtina 5. století: doklady pro účinkování Athéňanů na Venkovských Dionýsiích (a dalších slavnostech).

K počátkům komedie

Theriomorfní attické sbory

- kult zvířecích démonů z doby minojské
- vegetační rituál minojsko-mykénský
- kult předků
- extatická teorie herectví

Velké Řecko

Druhý zdroj formování komedie

Flyakové, flyacké vázy

- mytologická burleska
- hilarotragódia
- Rhintón ze Syrakús (ok. 300 př. Kr.)
- někdy naznačují import komedie z mateřského Řecka
- mnoho námětů - neurčená předloha
- bez chóru
- viditelné jeviště

K prvním zobrazením herců v akci

- Váza Vlastos
- jevištní nahota

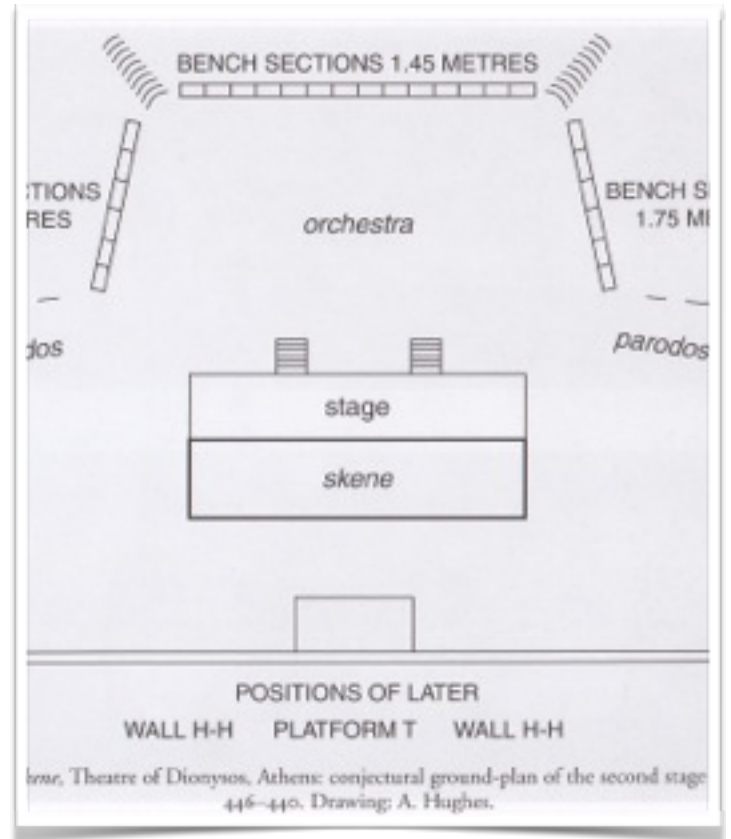

Jevišťe

- dřevo nebo kombinace dřeva a kamene?
- kamenná divadla 5. století:
- Thorikos
- Acharnai
- snad Argos

■ Dionýsovo divadlo v
Athénách: 4. století př. Kr.

flyacké jeviště

Počet herců v komedii

- 2. herec od 484 - vítězí Aischylos s Peršany?
- Kleisthenova reforma pro divadlo: 502-501 - přidělení asistentů pro protagonisty
- agón komických herců na VD od r. 432 př. Kr.
- diskuse, zda počet mluvících herců omezen či nikoli
- počet členů chóru: 24

- později profesionální sboristé (doloženi již v 5. století pro satyrskou hru)

Herecký projev

- maska
- kostým
- hlas
- jak na ženské role?
- sófrosyné a její opak - faulotés
  - sófrón a faulos
- postoje
- způsob chůze, stání, sedění
- tanec kordáx
- gestikulace: cheironomiá

Kostýmy v komedii

- spodní kostým
- krátký chitón
- falos
- persikai
- embatai
- kothornoi

Osobnosti

- Magnés
- Chionidés

- Ferekratés
- Hégemón z Thasu (?)

Počet herců v tragédii

- Kleisthenova reforma k divadlu:
- ok. r. 502/501 př. Kr. - asistent prótagonisty
- tradice:
  - Aischylos: deuteragonisté
  - Kleandros jako první doložený deuteragonisté (490 př. Kr.)
  - Mynniskos jako první doložený tritagonisté (ok. 450 př. Kr.) Vita Aeschyli 15.
  - Sofoklés: tritagonisté

Problematika zobrazení tragédie v hmotných pramenech

- dvojí vidění
- systém signálů, např.:
  - trojnožky a jiné divadelní objekty
  - sloupová „scény“
  - postavy+situace známé z dramát
  - oblečení - divadelní kostým

Kostým jako soubor znaků

- Eur. Hekabé, 733-35.
- Aischylos, Prosebnice, 234-253.
- Aristofanés. Ženy o Thesmoforiích, 141-144.

Maska

- Dionýsův kult
- není to skrývání, je to metamorfóza
- maska a identita

- neutrální maska
- asymetrie masky
- hra těla se masce přizpůsobuje

Herec na jevišti a prožívání

- Herec Pólos v roli Élektry
- Aristotelés. Problémata, 956b

Velké změny

- 449 př. Kr.
- 386 př. Kr.:
- „Za Theodota tragédové poprvé provozovali staré drama.“
Fasti: IG II(2) 2318, r. 386 př. Kr.

Osobnosti

- Kallipidés
- Pólos
- Theodóros

Sláva divadla v helénismu

- vznikají nové agóny - posvátné soutěže
- je nutný přísun herců
- divadlo při nepravidelných divadelních slavnostech
- vysoké herecké honoráře
- pokuty pro nedisciplinované herce

System festivalů

- stále složitější
- nejvyšší hodnotu eiselastické - tradiční:
  - hieronikai
  - stefanítai
- thematické, talantiaioi: ceny jsou v penězích, méně atraktivní
- kromě toho nekyklické agóny (jednorázové)

Vznik a činnost cechů

- Technítai peri tú Dionýsú (Dionýsovi umělci/řemeslníci)
- Sídla:
  - Athény
  - Argos - pobočka Isthmijské a nemejské org.
  - Théby - hlavní město Isthmijské a nemejské organizace
  - Teos
  - Pergamos - Attalistai
  - Syrakúsy
- Činnost:
  - náboženská
  - politická (najímání k politickému vyjednávání a jiné služby)

- ekonomická: disponovaly vlastním jměním, zajišťovaly obživu svým členům
- profesionální: udržování herecké tradice
- výsady pro úspěšné herce
- ne každý herec členem